

Erika Ferrere

Hierrezuelo:

Jag är ordförande i kooperativet.

Raquel Sierra, Foto: Yamil Lage

I första person

Så heter en samling intervjuer med 49 kvinnor i olika åldrar och yrken på hela Kuba utgiven av en kvinnlig latinamerikansk och karibisk nyhetsbyrå Semlac, www.redsem lac.net, på Cenexes förlag. Referaten på sid 10-13 är från boken.

María Luisa

Keeling:

Jag är arbetare

Raquel Sierra, Foto: Yamil Lage

När *Erika* var 19 år ansökte och fick hennes föräldrar bruksrätt till ett fält för att odla frukt och blommor i Santiago de la Vega. När de anslöt sig till ett kooperativ blev Erika medlem och sedan ordförande i landsbygdens ungdomsbrigad. Hon arbetade ett tag som kemilärare men lämnade detta för att ägna sig åt föräldrarnas gård och engagera sig i bondeförbundet ANAP.

2005 valde årsstämman i kooperativet Mariana Grajales henne till ordförande. Hon var då 27 år. Över en natt blev hon tvungen att sätta sig in i produktionen av mjölk, ris med mera och hur man handskas med landsbygdsfolk och att lära sig administrera.

”Det var en utmaning, jag blev jättenervös, låg sömlös på nätterna och funderade på hur jag skulle klara det och hur jag skulle leda kooperativet”, minns hon med ett spontant skratt.

”För bland männen – trots att Kuba har gjort ett fantastiskt arbete för kvinnans frigörelse och jämställdhet under revolutionens 50 år – finns fortfarande den där lilla resten av ”machismo” som gör motstånd mot kvinnliga ledare. Att jag dessutom är ung och svart gjorde inte saken bättre. Alla vet att rasismen har trängts undan men på landsbygden är det inte vanligt att en ung svart kvinna styr.”

”Mitt jobb är vad detta kollektiv med 92 medlemmar gör idag eller ska göra imorgon. De är 23 kvinnor och 69 män, fördelade på 67 gårdar. 11 leds av kvinnor.”

Kooperativet har nu börjat gå med vinst och förbättra levnadsstandarden. Men under det första ordförandeåret tog hennes förhållande slut. Hennes partner förstod inte ”att det är ett arbete utan reglerade arbetstider, det finns inga fasta tider om det är problem med mjölkningen eller om börnorna måste skördas på en söndag, för att nästa dag kommer en kallfront och förstör skörden.”

Det skapade problem och till det kom att Erika blev invald i Nationalförsamlingen med ännu fler möten och kvällsaktiviteter.

Hennes rike är fabriken. *Maria Luisa Keeling* är 59 år, och har i över 30 år haft olika jobb på Rafael Trejo-fabriken, som tillverkar metallbehållare. Nu sköter hon kvalitetskontrollen.

”Jag föddes 1951, i Marianao i Havanna. Min mamma arbetade hårt som piga. Men jag tyckte om att studera”, berättar hon.

”Hon fick stryka mycket, men så småningom måste hon också börja tvätta för att försörja oss. Som tur var fick hon jobb på Rafael Trejo-fabriken. Det var något helt annat.

Under skoltiden höll jag på med idrott, och roligast var simning och bågskytte. Jag tävlade på idrottsplatser runt om i Havanna, och ville utbilda mig till idrottslärare. Men jag blev kär, och försummade studierna”, erkänner hon med en viss sorg.

I augusti 1968 fick hon en dotter. ”Jag fyllde 18 år samma år och jag fick kämpa för henne, och eftersom jag var äldst av tre syskon hade jag också ett stort ansvar i hemmet.”

Hennes förhållande med barnets far höll inte länge. Han utvandrade till USA.

”Jag började arbeta. 1982 började jag på fabriken. Jag tyckte om allt och jag lärde mig allt, både vid löpande bandet och administration. Så småningom blev jag lagbas.”

Där blev Maria Luisa kvar tills fabriken på 90-talet övergick i ett samriskföretag med utländskt kapital.

”Jag fick inte fortsätta som arbetsledare för jag hade inte de kvalifikationer som nu krävdes. Jag grät mycket men efter någon månad erbjöd de mig att bli biträdande lagbas. Med mina erfarenheter av den gamla tekniken, kunde jag sköta de nya maskinerna utan problem. Jag har det bra nu här på fabriken. Jag kan allt om den och jag känner alla som har jobbat här. Här tänker jag stanna tills jag dör.”

Sandra Álvarez har nästan förlorat sitt namn. När folk känner igen henne frågar de genast: "Är det du som är Negra cubana, svarta kubanskan?" Det är hennes digitala identitet, som hon har byggt upp under flera år med sin blogg "Negra cubana tenía que ser" – Fattas bara, både svart och kvinna. Där lägger hon ut sina tankar om ras, genus, AIDS och annat.

Varför ett namn som klingar så rasistiskt? "För som svart kubanska, som svart feminist kan jag spela med detta rasistiska uttryck, för att bryta ner det och dess fördomsfulla och diskriminerande karaktär. För just precis för att jag är svart (kubanska, ung, tjock, havannabo, mulatt, mor, yrkeskvinna, vänster, etc) har jag vissa bestämda synpunkter på olika kubanska och internationella teman, och framför allt på maktförhållanden. Eftersom jag också kommer från fattiga förhållanden, i samhällets utkant, kan jag förstå andra i liknande situation.

Jag är framför allt intresserad av psykologin. Hur ska jag kunna vara en genuin svart kvinna om 15-årspriset är till för att platta ut håret så att det blir rakt? Ras finns ju inte som biologiskt begrepp, men däremot socialt och psykologiskt. Jag tar på mig den svarthet som blivit min lott. Jag tar upp frågor som Kuba arbetar med. Framsteg har gjorts när det gäller sexuellt likaberättigande och kvardröjande rasfördomar diskuteras. Min blogg vill medverka till detta. Det finns andra, som t ex "Manligheter i Kuba" som en grupp unga män driver, och som tar upp detta från männens håll.

Sandra Álvarez, 35 år, psykolog, masterexamen i genusteori, bloggar på <http://negracubanireblog.com> och är redaktör på Cubaliteraria www.cubaliteraria.com

Med sådan hälsa och energi är det svårt att tro att hon är 72 år. *Nerva Cot* är den första kvinnliga biskopen i episkopalkyrkan i Kuba, Latinamerika och Karibien.

Hon föddes i en liten by i Sancti Spiritus: "Mamma tog mig med på sina hushållsjobb. Jag satt bunden på en stol medan hon arbetade."

14 år gammal gick Nerva med i metodistkyrkan där hon fick leda barn- och ungdomsgrupper. Hennes pastor uppmuntrade henne att studera på teologiska seminariet i Matanzas och där träffade hon den man som än idag är hennes livskamrat:

"Vi gifte oss. Vid den tiden fick jag som kvinna inte ha någon ledarroll i kyrkan men jag fick hålla i kvinnogrupper och med dem studera bibeltexter där kvinnans roll framhävs. Så började min väg in i prästerskapet. Det var tack vare revolutionssegern 1959 och den samhällsomvandling som främjade kvinnornas deltagande, och även påverkade kyrkan."

Kubas episkopalkyrka var underställd Metropolitanska rådet i USA. 1986 blev Nerva en av tre första kvinnor som prästvigdes där. "När förbindelserna bröts, fick kyrkan i USA den goda idén att avknoppa oss. Men eftersom det största ekonomiska stödet kommit från USA, blev många präster utan lön, bland andra min man, och jag började förvärvsarbete".

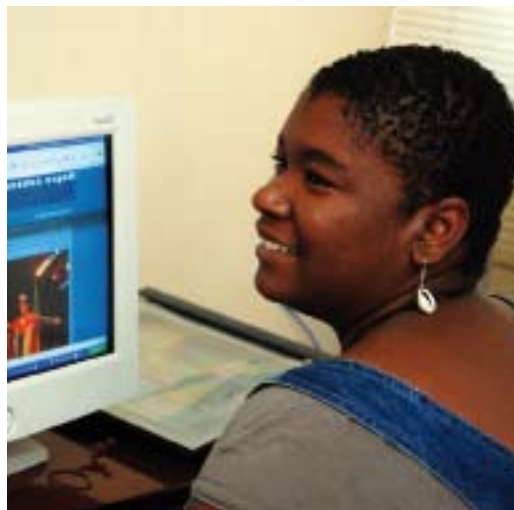
Nerva sökte arbete inom det statliga skolväsendet. Hon studerade till folkskollärare och lärare i engelska, men fortsatte också inom sin kyrka:

"1990 blev jag kyrkoherde och 1993 kaplan. Jag utformade liturgin med kvinnoperspektiv och uppmuntrade kvinnorna att se de patriarkala mönstren och att hjälpa sina manliga kollegor att också inse dem," förklarar hon lidelsefullt.

"I februari 2007 vigdes jag till biskop för västra Kuba." Men, säger hon: "Jag har fortfarande kollegor som inte tycker om att jag är biskop; de har funnit sig i det av disciplin, men inte av övertygelse".

Sandra Álvarez: **Jag är bloggare**

Boris Leonardo Caro, Foto: Randy Rodríguez

Nerva Cot: **Jag är biskop**

Raquel Sierra, Foto: Yamil Lage

Kvinna i första person

Rosa Maria Leyva: Jag är politiker

Dalia Acosta, Foto: Jorge Luis Baños

Rosa María Leyva var bland de första som nådde fram till Caletonstranden på östra Kuba. Det tog sex timmar för röjningsmaskinerna att öppna vägen mellan staden Gibara och en av de sju kustbyar som slogs ut av Ike-orkanen i september 2008.

Dessförinnan hade hon sett hur själva staden, en av östra Kubas vackraste och säte för den årliga Fattigfilmfestivalen, hade översvämmats av bråte. Och kustbornas förtvivlan över sina sönderblåsta och bortspolade samhällen.

”Inget fanns kvar. Det fanns folk som inte hade kvar ens ett kokkärl. Fortfarande, månader senare, söker de i mangrovesnåren.”

Rosa är första kvinna som förstesekreterare i kommunistpartiets lokalavdelning i Gibara, 75 mil från Havanna. Hon är också ordförande i kommunens hemvärn.

Hon är 42 år och förlorar ingen tid. Man kan hitta henne på frivilligt arbete, på lunch i någon av kommunens restauranger i projektet för bättre matkultur, i telefon, i uppbyggnadsarbetet osv. Till det viktigaste hör livsmedelsförsörjningen och bostadsbyggandet, och att finna byggnadssätt som står emot orkanvindar och –vägor.

Från barnsben spelade hon teater, sen blev det idrott, men så småningom hamnade hon på sköterskeutbildning. Där inledde hon en snabb karriär, först som lärare, sedan avdelningschef på operation, sedan en vårdcentral och därifrån till kommunens hälsovårdsförvaltning där hon jobbade i tio år, och nu två år som förste partisekreterare.

När hon ser tillbaka konstaterar hon att hon nog alltid haft lust till politiken. Hon har två barn och tycker att även om mycket har gjorts för att få fram kvinnor på ledande poster så saknas många där som borde vara i ledningen.

”Det är fortfarande svårt för kvinnor att vara chefer, men det är en utmaning som vi måste ta.”

Teresa Lara: Jag är ekonom

Dixie Edith, Foto: Randy Rodriguez Pagés

Teresa Lara var under många år vice VD på Kubas Statistiska centralbyrå, ONE. Där började hon leta efter den dolda ojämlikheten, siffrornas kön.

” 1977 började jag arbeta i det som då var Statens statistikkommitté (CEE), föregångare till nuvarande ONE . På CEE blev jag specialist på levnadsstandard, som jag alltid gillat för det handlar om folks vardagsproblem.

Jag kommer från en enkel familj, är svart och kvinna, men kunde ändå göra universitetskarriär. Under mina barns uppväxt kombinerade jag yrkesarbetet med administrativ och politisk ledning trots att mina överordnade då inte visade samma förståelse som man gör idag för kvinnors särskilda villkor.

När socialistlägret försvann, blev vi på ONE tvungna att byta ut ett system för datainsamling och bearbetning – det sovjetiska – mot ett väldigt annorlunda, som tillämpas av FN. Men allt detta intressanta arbete sammanföll med 90-talets kris. Det var fruktansvärda år, främst på grund av kommunikationerna. Jag promenerade runt fem kilometer två gånger dagligen, kom hem sent och då fanns ofta ingen elektricitet eller så saknades vatten. Det var mycket stressande och jag måste ju också se till mina barn som då gick i skolan.

I början av 2000-talet utnämndes jag till vice VD för ONE och från min chefsställning kunde jag gradvis förändra den mycket manliga ledarstilen.

FN:s Kvinnokonferens i Peking 1995 lyckades komma överens om behovet av mätbara indikatorer för att synliggöra de problem kvinnor ställs inför. Jag lockades verkligen av möjligheten att med statistikens hjälp kunna spegla kvinnors vardagliga bekymmer som inte alltid var så lätta att se.” Översättning: Eva Jaksjö

Magia López: Jag är rappare

Helen Hernández, Foto: Randy Rodríguez

Magia López gick med i Obsesión, en av de viktigaste hiphopgrupperna i Kuba, i början. Magias man, Alexei Rodríguez, ledde gruppen. Musikaliskt och poetiskt tog de ställning för sociala framsteg och mot all slags diskriminering. Och Magias sånger utmanade de vardagliga konflikter som kubanskorna ställs inför.

För två år sedan tog hon på sig att leda musikagenturen Agencia Cubana de Rap som samlar landets rappare. Den är självfinansierade och målet är enligt Magia "förutom att marknadsföra rappen vill vi stärka och vidga utrymmet för eftertanke och kvalitetshöjning." Och hon erkänner att det är en utmaning att leda en rörelse som huvudsakligen består av män.

"Det finns många hinder. Men de jag har stött på är desamma som vilken kvinna som helst kan uppleva i sitt arbete. Kvinnlig talang ifrågasätts alltid, men mitt i kampen märker man det inte utan kämpar bara på, framåt. Så var det när jag började rappas, att ta tillfället att vinna mark och öppna dörren för kvinnorna.

De kvinnliga rapparna möter samma problem som andra kvinnor, för de är mödrar, men ännu mer inom hiphopkulturen, för en havande kvinna har svårt att hänga med gruppen.

Med vi gjorde oss synliga i samhället, vi berättade den andra sidan av saken, vi visade på skönhet av ett annat slag, andra föredömen, och jag trädde fram både som kvinna och svart.

När det gäller de kvinnliga rapparnas texter skiljer de ut sig framför allt i de teman och det förhållningssätt de väljer, ofta mycket utmanande för männen. Men vi kan inte bara bråka med männen, det finns också många andra viktiga teman att ta upp."

Eleonora Yurina: Jag är chaufför

Raquel Sierra, Foto: Yamil Lage

Eleonora Yurina González Rassmucen, är 44 år, busschaufför i Havanna, sångerska och låtskrivare i duon Amigas och dotter som tar hand om sin gamla, sjuka mamma. Hennes morfar var svarvare och men också den som läste dikter för henne och improviserade sånger. Hennes mamma sjöng och dansade. Yurina gillade idrott och praktiserade tidigt judo och karate och även bollsporter som baseboll och volleyboll.

"Jag gifte mig när jag var 16 år. Trots att min man visste om att jag ville bli svarvare gillade han inte tanken. I svarvskolan var alla män och han blev svartsjuk." De skilde sig efter två år. Yurina började på kvällsskola för att avsluta sin gymnasieutbildning.

"Jag jobbade på transportgruppen Geta och 2003 rekryterade de busschaufförer. Eftersom jag hade lastbilskörkort anmälde jag mig, mest på skoj. Jag fick utbildning och en buss att köra. En gång skulle ett par gamla kvinnor stiga på bussen. När de såg mig utbrast de 'är detta en kvinna', och klev sedan av. Efter en tid kom en av dem fram till mig och frågade om jag kände igen henne: 'jag är gumman som inte ville stiga på ... men vilken bra chaufför du är, vad bra du kör!'"

Yurina har skrivit sedan hon var barn: "Jag gillar att skriva sånger och har lätt för det och har vunnit många priser. I duon Amigas sjunger jag mina egna sånger.

Men jag gillar också att köra buss, det är ett jättefint jobb. Jag slappnar av i bussen, folk är kvicka, jag kan bli full i skratt. När en del ser mig vid ratten kan de utbrista 'och vad är nu detta' för de tycker jag är stor, tjock och grov. Men de får en chans att lära känna mig. Jag hakar inte upp mig, blir inte arg, har inga komplex, när de lär känna mig brukar de gilla mig."